

หน้าที่และบทบาทของพรรคการเมือง

หน้าที่ของพรรคการเมือง (สมชาย ภาคภาสนวิวัฒน์, ๒๕๔๖, น. ๑๙๐)

พรรคการเมืองโดยทั่วไปจะมีหน้าที่ (Function) ที่สำคัญ ๖ ประการ คือ

๑) หน้าที่ในการให้ทิศทางทางการเมือง (Orientation Function)

พรรคการเมืองเป็นการรวมกลุ่มของผู้มีอุดมการณ์หรือแนวคิดในทางการเมืองร่วมกัน จึงเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ในการชี้แนะทิศทางทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยผ่านอุดมการณ์หรือแนวนโยบายของพรรค และเมื่อพรรคเป็นรัฐบาล อุดมการณ์และแนวนโยบายดังกล่าวก็จะกลายเป็นทิศทางของประเทศในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม พรรคการเมืองจึงมีบทบาทในการกำหนดทางเลือก (Alternative) ให้กับสังคมการเมือง

๒) หน้าที่ในการรวมตัวของผู้มีแนวคิดร่วมกัน (Aggregation Function)

พรรคการเมืองจะมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมบุคคล ที่มีแนวคิดและอุดมการณ์ที่คล้ายคลึงกันหรือร่วมกัน บทบาทดังกล่าวนี้จะมีความสัมพันธ์กับบทบาทในการให้ทิศทางทางการเมือง (Orientation Function) กล่าวคือ เมื่อมีการรวบรวมบุคคลากรที่มีแนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมร่วมกันแล้ว พรรคการเมืองเหล่านี้ก็จะพยายามชี้แนะทิศทางดังกล่าวให้กับประชาชน

๓) หน้าที่ในการกระจายค่านิยม (Socialization Function)

พรรคการเมืองมีหน้าที่ในการสื่อสารอุดมการณ์หรือแนวคิดดังกล่าวให้กับประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการเลือกตั้ง หน้าที่ดังกล่าวของพรรคการเมืองจึงมีลักษณะเป็นการกระจายค่านิยมทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ให้อยู่ในวงกว้าง และหากพรรคใดได้รับชัยชนะสามารถจัดตั้งรัฐบาล ก็เท่ากับว่านำเอาค่านิยมดังกล่าวมาดำเนินการในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นค่านิยมที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยมีผลการเลือกตั้งเป็นประจักษ์พยาน

๔) หน้าที่ในการเป็นตัวแทนของประชาชน (Representation Function)

พรรคการเมืองจะทำหน้าที่ในการจัดสรรบุคคลากรที่จะกลายมาเป็นตัวแทนของประชาชนในการดำเนินทางการเมือง พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนของอำนาจอธิปไตยของชนส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะการเริ่มต้นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดอย่างการเลือกตั้ง พรรคจะต้องพิจารณาเลือกบุคคลที่จะนำเสนอให้แก่ประชาชนเพื่อเป็นตัวแทนอย่างรอบคอบ

๕) หน้าที่ในการคัดสรรบุคคลากรทางการเมือง (Recruitment Function)

พรรคการเมืองมีหน้าที่สรรหาและคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง โดยการจัดส่งบุคคลที่มีความเหมาะสมเพื่อเสนอให้ประชาชนพิจารณาเลือกตั้ง และเมื่อบุคคลดังกล่าวได้รับการเลือกตั้งก็จะเข้ามาทำงานในฝ่ายบริหารและ/หรือฝ่ายนิติบัญญัติ ในลักษณะดังกล่าว พรรคการเมืองจึงทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้คัดสรรบุคคลากรเข้าสู่ระบบการเมือง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ พรรคการเมืองจะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อม (Bridge) ระหว่างโครงสร้างเบื้องล่าง (Infrastructure) อันหมายถึง สังคม กับโครงสร้างเบื้องบน (Superstructure) อันหมายถึง ระบบการเมือง นั่นเอง

๖) หน้าที่ในการสร้างความชอบธรรม (Legitimacy Function)

บทบาทของพรรคการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เป็นกลไกในการสร้างความชอบธรรมของการขึ้นสู่อำนาจและการรักษาอำนาจทางการเมืองของกลุ่มบุคคล โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา พรรคการเมืองมักจะมามีบทบาทในลักษณะนี้ให้เห็นได้ชัด